

○ „Narodna obrana“ je zopet začela poslovati. Namen ji je, da ustanovi v vseh deželah, kjer bivajo Srbi, podružnice in dopisujoče komiteje. Pri oživiljenju podružnice v Kruševcu je razvijal vseučiliški profesor Dačić program in pri tem je napadel Avstrijo. Dosedaj se je oživilo v Srbiji 22 podružnic.

○ Vseslovanska čebelarstva zveza. Pretekli teden so imeli v Sofiji shod bolgarski čebelarji, ki se ga je udeležilo tudi mnogo čeških gostov. — Na shodu je bil z navdušenjem sprejet predlog, naj se osnuje vseslovanska čebelarstva zveza. Izvoljen je bil poseben odsek, ki bo stopil v stik z drugimi slovanskimi čebelarstvi društvi ter sestavil pravila za vseslovansko čebelarstvo zvezo.

○ Gradnja arheološkega muzeja v Splitu. Iz Splita poročajo, da je vlada odobrila načrt za gradnjo arheološkega muzeja v Splitu in določila v to svrhu 250.000 K.

○ Napredek Madjarov na Hrvaškem. Iz letnega poročila madjarskega šolskega društva „Julia“ na Hrvaškem posnemamo, da Madjari tam jako napredujejo. L. 1880. jih je bilo na Hrvaškem in v Slavoniji samo 41.400, deset let pozneje že 68.800 in l. 1900 že nad 90.000, tako da je letos na Hrvaškem in v Slavoniji gotovo že več kot 100.000 Madjarov. Posebno v Slavoniji jako napredujejo. Društvo je lani ustanovilo 7 novih šol in jih ima v celoti sedaj 30; v njih je 4042 učencev. Društvo prireja tudi predavanja in daje podpore. Za letošnje leto 1909 je izdalo koledar, ki ga razdalo zastoj v 20.000 izvodih. Ogromna predrznost je, če se v tem koledarju trdi, da „v celi Evropi ni bolj preganjanega naroda, ki bi živel v tako ubogih razmerah, kakor Madjari v Slavoniji in na Hrvaškem“.

○ S kakšnimi ljudmi hočejo Nemci izpodrinuti Poljake? Pruska naselbinska komisija, na čelu ji vladni predsednik grof Schwerin, si je izmislila poseben način, kako izpodrinuti Poljake iz Poznanja. Ustanovila je v Višehynu vzgojevališče za zanemarjene dečke. Material pošilja zavodu sodišča. Mladenci se morajo pri izstopu iz te poboljševalnice zavezati, da ostanejo na zemljišču, ki ga pridobi naselbinska komisija med Poljaki ter se sploh ne morajo podvreči naredbam naselbinske komisije. Te bodoče pruske pionirje pa so vzgajali v zavodu na posebno kulturni način, ki je mogoč le med Nemci. Vodja zavoda je mlad protestantski teolog, ki je gojence za vsako malenkost lastnorčno kaznoval s 50 do 100 udarci z bičevnikom ter jih vrhutega vklepal v vrige. Tepel je gojence nage, pri čemer so morali biti navzoči vsi ostali gojenci in tudi nuna Olga je pasla zraven svoje oči. Sedaj preiskuje to nepravilno vzgojevalno metodo sodišče.

○ Prebivalstvo Hrvaške in Slavonije. Glasom službenega statističnega izkaza je šlo prebivalstvo Hrvaške in Slavonije koncem 1908. leta 2.655.949 prebivalcev, za 29.319 več nego prejšnje leto.

○ Prebivalstvo Petrograda. Po nedavno končanem ljudskem štetju ima Petrograd 1.454.704 prebivalcev. Od leta 1906. se je prebivalstvo pomnožilo za 230.065 duš. Mož je v Petrogradu 787.884, žena pa 668.820.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registрована zadruga z omejenim jsmstvom.

Promet do konca avgusta: K 166.485.12.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navelenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Razgled po šolskem svetu.

— Šole za jetične otroke so ustanovili na mestne stroške v Čikagi. Šola je podobna mestu, zgrajenemu iz samih šotorov. Kako daleč smo pač od Amerike!

— Profesor Jodl z dunajske univerze je dovršil svoje 60. leto. Prof Jodl uživa v znanstvenem svetu prav odlično mesto. Najbolj znani sta njegovi deli: „Lehrbuch der Psychologie“ in „Geschichte der Ethik“. Dolgo vrsto let stoji na čelu dunajskega ljudsko-izobraževalnega društva. V neštevilnih popularnih brošurah in v svojih govorih se je pokazal kot odkrit in neizprosno sovražnik klerikalizma. Dunajsko ljudsko-izobraževalno društvo je svojemu predsedniku ob njegovi šestdesetletnici poklonilo adresno, v kateri so imena številnih oseb, ki so v zvezi z izobraževalnim delom na Dunaju.

— Katoliško visokošolstvo na Francoskem nikakor neče uspevati tako, kakor bi to želeli razni škofje, prelaje in bogati monarhisti. Preteklo šolsko leto je bilo vpisanih na katoliškem vseučilišču v Parizu 670, v Lille 540, v Lyonu 540, v Angersu 240 in v Toulouse 100 slušateljev, skupaj torej na vseh katoliških univerzah 2090 slušateljev. Ako se s tem številom primerja število dijaštva samo na državnih visokih šolah v Parizu, ki znaša 17.000, potem se vidi, da je katoliško dijaštvo na Francoskem tako neznatno, da ne pomeni v javnosti čisto nič.

„Svobodna šola.“ Predsednik „Svobodne šole“ odgovarja na ukrep ministrstva, ki izreka, da morajo v šolah tega društva poučevati verstvo učitelji, ki jih je cerkvena oblast potrdila, sledeče: „Svobodna šola“ bi izgrešila svojo življensko nalogo, če bi prosila za „missio canonica“ za svoje učitelje. Upamo svojo pravico izvojevati, ker je ne dobimo drugače.

— Prvo šolo za zrakoplovstvo na svetu otvorijo dne 1. oktobra tega leta v Friedrichshafnu.

— Zrakoplovstvo na ruskih visokih šolah. Na visokih tehniških šolah v Moskvi in Kijevu se bodo počeni od bodoče jeseni, vršila predavanja o zrakoplovstvu.

— Gospodarske šole v Avstriji. Leta 1907/8. je bilo v Avstriji 172 gospodarskih šol z 8563 dijaki. Od teh so bile 3 visoke z 1077 dijaki, 3 akademije, 9 srednjih šol, 5 višjih gosp. šol, 2 višji vinogradski šoli in 1 višja pivovarska šola s 1874 dijaki. Dalje je 41 kmetijskih šol s celoletnim poukom, 80 z zimskim poukom, 11 nižjih gospodarskih šol, 17 mlekarstvih in gospodarskih, 24 nižjih šol za hmeljarstvo, vinogradništvo itd. ter 2 pivovarski šoli.

— Šole dunajskega društva „Freie Schule“ zatvorjene. Dež. šol. svet nižjeavstrijski je svoj čas dal zapreti šole dunajskega društva „Freie Schule“, češ, da na njih poučujejo verstvo osebe, ki za to nimajo pravice, t. j. ki niso potrjene od cerkvene oblasti. „Freie Schule“ je rekurirala na naučno ministrstvo z ozirom na to, da je paragraf, ki pravi, da privatni pouk ni omejen po ozirih na kako konfesijo. Ministrstvo se postavlja na stališče, da tudi za omenjene šole velja določba, da sme kot učitelj verstva biti nastavljen le tak, kogar je cerkvena oblast priznala. Na podlagi te ministrske razsodbe je okrajni šolski svet zaprl te šole in naročil okrajnim šolskim nadzornikom, naj strogo pazijo na to, da se v teh šolah ne bo poučevalo. Sad klerikalnega hujskanja.

— Častnim doktorjem je imenovalo dr. Cooka, ki je dosegel severni tečaj, vseučilišče v Kodanju.

— Evropske univerze. Anglija ima 14 univerz; na vsakih 410.000 prebivalcev pride ena. Nato slede: Švica s 7 univerzami, 1 na 475.000 prebivalcev, Francija s 5 univerzami in 75 fakultetami, 1 fakulteta na 520.000 prebivalcev, Portugalsko s 5 fakultetami, 1 na 680.000 prebivalcev, Švedsko z 2 univerzami, 1 na 1.030.000 prebivalcev, Nizozemsko s 4 univerzami, 1 na 1.290.000 prebivalcev, Španija 9 univerz, 1 na 1.660.000 prebivalcev, Belgija ima za 1.730.000 prebivalcev eno univerzo, Maroko istotako 1 univerzo za 2.240.000 prebivalcev, Grška 1 univerzo za 2.434.000 prebivalcev; Dansko 1 univerzo za 2.605.000 prebivalcev, Rumunsko 1 univerzo za 2.950.000 prebivalcev, Bolgarsko tudi 1 univerzo za 3.750.000 prebivalcev, Nemčija ima 23 univerz, na eno univerzo pride torej 2.750.000 prebivalcev, Avstro-Ogrska ima 11 univerz, ena na 4.820.000 prebivalcev in Rusija slednjic 10, ena na 11.000.000 prebivalcev. Avstro-Ogrska stoji torej glede vseučilišč na predzadnjem mestu. Pri nas imajo Nemci 5 univerz, Madjari 2, Poljaki 2, Čehi 1, Srbohrvatje 1. Najbolje so torej preskrbljeni Poljaki, ker 1 univerza pride na 2.130.000 Poljakov, najslabše Čehi, ker jih je 8 milijonov, pa imajo samo eno univerzo. Skoro 4 milijoni Rusinov in 1 1/2 milijona Slovencev — kakor znano — nimajo sploh nobene univerze. Zato pa ima dobiti svoje vseučilišče 735.000 Lahov.

— Trgovska šola v Dubrovniku. Te dni se odpre v Dubrovniku višja trgovska šola. V istem mestu sta še višja gimnazija in nautika. Tudi se te dni odpre hrvaška realka v Šibeniku, nižja realka z italijanskim učnim jezikom v Zadru dobi peti razred.

Ne zabite

„Učiteljskega konvikta!“

Z gospodarskega polja.

— Monopol na špirt, petrolej in vžgalice namerava uvesti naša finančna uprava, zakar je pa treba prej sporazuma z Ogrsko.

— Pogozdovanje Krasa. Iz poročila komisije za pogozdovanje Krasa posnemljemo sledeče zanimive podatke: V političnih okrajih Gorica, Gradišče in Sežana so pogozdili novega pustega sveta v površini 84.78 hektarjev pri čemer so porabili 658.100 rastlin in 37 kg semena, kar je stalo skupno 5730.71 K. Za izboljšanje že obstoječih nasadov so porabili 1.701.500 rastlin in 280 kg semen, kar je stalo skupno 16.305.68 K. Finančni račun pogozdovne komisije izkazuje 199.59 K prebitka. Dohodkov je bilo 70.870.64 K, stroškov pa 70.671.05 K.

— Za 236 milijonov kron se pokadi tobaka v Avstriji na leto. Ako odštejemo 89 mil. kron stroškov, ostane državi čistega dobička 147 milijonov.

— Monopol. Vprašanje monopolov je jako interesanten gospodarski problem. Kakor znano, mora biti monopol dv. jen: ali državen zaradi posebnega zakona ali privaten zaradi jakosti gotove kapitalistične družbe. Na Nemškem so n. pr. železnice državen monopol, na Angleškem in v Ameriki pa privaten. V Avstriji študirajo sedaj vprašanje državnega monopola za užgalice, kakor ga imajo na Srbskem, Romunskem, Francoskem itd.; povsod tu so užgalice slabe in vrhutega še jako drage — v Švediji pa monopolizacijo tobaka, kakor ga imamo pri nas v Avstriji. Tudi na Nemškem stopa to vprašanje na dan.

— Žganjarij v Avstriji pač ni premalo. Našteli so jih 149.455 in plačujejo državi 2.280.000 K. Žganje prinaša skupno davka 90.332.000 K. Popilo se je žganja lani 97.600.000 litrov, 20.451.700 litrov več kakor leta 1879., ko se ga je popilo 77.148.300 litrov. Lani je prišlo na vsakega prebivalca naše države polovice povprečno 3.70 litra žganja. Žalostne številke!

— Dvoletna vojaška služba za učence kmetijskih šol. Učenci, ki končajo kmetijsko šolo in dokažajo po zadovoljivi vojaški službi v prvih dveh letih, da so potrebni za gospodarstvo doma in da bodo kmetovali ali na svojem ali pa na domu staršev, se lahko po dovršenem drugem vojaškem letu oproste nadaljne službe v tretjem letu.

— Izseljevanje v Ameriko. V mesecu juniju t. l. je došlo v Novi Jork: 9077 Avstrijcev, 6264 Ogrcev, 272 Belgijcev, 153 Bolgarov, 538 Dancev, 427 Francozov, 2162 Nemcev, 2382 Grkov, 16.591 Lahov, 491 Nizozemcev, 1142 Norvežanov, 275 Portugalcev, 170 Romunov, 15.358 Rusov, 110 Špancev, 1177 Švedov, 212 Švicarjev, 1323 evropskih Turkov, 5083 Angležev in Ircev. Manjše število je došlo tudi iz Azije, Afrike, Avstralije in Južne Amerike.

— Svetovna pšenična letina. „Beeh-bohm Evening Corn Trade List“ v Severni Ameriki ceni letošnjo svetovno pšenično letino na okroglo 421 mil. kvarterjev (1 žitni kvarter = 290.7 litrov) proti 397 mil. leta 1908. in 395 mil. leta 1907.

— Vinska letina letos v Avstriji in na Ogrskem ne kaže tako ugodno, kakor je bila lani. Mnogo škode je napravil dolgo trajajoči mrz, pozneje pa toča. Letošnja letina ne bo niti tako obilna, kakor je bila lanska, pa tudi pridelek ne bo tako izboren.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Leopold Gangl,

posestnik, mestni tajnik in blagajnik, ravnatelj Prve dolenske posojilnice, član krajnega šolskega sveta, imetnik vojne medalje in zlatega križca za zasluge itd.,

je v četrtek, dne 16. t. m., po dela in trpljenja polnem življenju umrl.

Pogrebni izprevod se vrši v soboto, dne 18. t. m., popoldne ob 4. uri iz domače hiše na pokopališče pri Sv. Roku.

Najblazjemu srcu — najblazji spomin!

V Metliki, dne 16. septembra 1909.

Marija Ganglova, roj. Štuparjeva, soproga.

Vilma Predaličeva, roj. Ganglova, hči.

Engelbert Gangl, sin.

Rado Predalič, zet.

Jakobina Ganglova, roj. Tomčeva, snaha.

Jožef in Alojzij Gangl, brata.

Marija Ganglova, sestra.

Marija in Jakica, vnukinji.

Raznoterosti.

× Izum koroškega krojača. V Volšpergu je tamošnji krojaški mojster Ivan Heine izumil praktično sukno, ki se jo lahko nosi na dva kraja. Turistiški jopič, narejen na eni strani iz sivega, na drugi iz zelenega sukna, se lahko v petih minutah priredi na eno ali drugo stran, pri čemer se uporabljajo isti žepi in isti gumbi.

× 4000 kvadratnih metrov mozalkov so našli v Ogleju. Pod stolno cerkvijo kopljejo že dlje časa ter spravljajo na svetlo starinske reči. Mozaike so iz dobe Konstantina Velikega. V Oglej je prišel zaradi tega rektor dunajske univerze dr. H. Swoboda.

× Duhovnik prodaja otroke. Župnik Prayton, ravnatelj zavetišča za najdene otroke v San Francisku, je prodajal otroke iz navedenega zavetišča nekemu Kitajcu. Dobival je po pet do trideset dolarjev za otroka. Kaj si bodo še vse izmislili prečastiti služabniki rimske cerkve?

× Najmanj ljudi umira po statistiki na Švedskem in Norveškem, in sicer se trdi, da zaradi imenitnih higieničnih naredb v teh deželah, zlasti zaradi vzornih ljudskih kopališč in zaradi vzorno urejenih bolnišnic. Mnogo so pripomogla poljudna predavanja o zdravju in higieni k temu lepemu uspehu.

× Odpor proti klerikalnem v Belgiji. V Belgiji je sedaj klerikalizem 25 let na vladi. Pri zadnjih volitvah minulo leto pa je padla klerikalna večina za nekoliko glasov; ogorčenje naprednjakov in demokratov proti klerikalcem pa še neprestano raste. — Klerikalna stranka prireja sedaj po celi deželi slavnosti k proslavi 25 letnice svoje vlade. Ko je imel ministrski predsednik Schollaert na taki slavnosti v Hasseltu govor, so ga strašno izžvižgali. Došlo je do velikih pretepotov, pri katerih so bile klerikalne zastave in plakati raztrgani. Neki duhovnik je bil ranjen na glavi in obrazu. Orožništvo je naložilo množico z nasajenimi bajonetmi. Ko se je zvečer ministrski predsednik odpeljal, je prišlo k burnim demonstracijam na velikem trgu pred kolo-dvorom.

× Število odvetnikov v Avstriji. Koncem leta 1908. je bilo v Avstriji 4894 odvetnikov, in sicer: na Nižnjem Avstrijskem 1247, od teh 1126 na Dunaju; Gornji Avstriji 76, od teh 24 v Lincu; na Solnograškem 25; na Češkem 1192, od teh 383 v Pragi; na Moravskem 356, od teh 95 v Brnu; v Šleziji 74, od teh 15 v Opavi; na Štajerskem 164, od teh 73 v Gradcu; na Koroškem 31, od teh 16 v Celovcu; na Kranjskem 39, od teh 28 v Ljubljani; na Primorskem 163, od teh 90 v Trstu; na Tirolskem in Predalremskem 186, od teh 31 v Inomestu; v Galiciji 1117, od teh v Krakovem 132, v Levovu 228; v Bukovini 145, od teh 70 v Černovicah; v Dalmaciji 82, od teh v Zadru 27, Dubrovniku 16, Splitu 39.

× Na dopisnici — 13.170 besed. Čuden rekord je dosegel ameriški risar Farwell v Broklynu. Posrečilo se mu je na zadnjo stran dopisnice napisati 13.170 besed. Dva tedna je pisal in na uro je mogel napisati le pet vrst. Izbrani stavek, 16 besed, je napisal 878 krat. Pisavo se lahko bere, dasi je najmanjša in najožja, kar jih poznamo do sedaj.

× Pranje bankovcev. Zakladni tajnik severoameriških Združenih držav je odredil, da se ima od časa do časa izvršiti pranje bankovcev. To je potrebno, ker so zdravniki dokazali, da imajo bankovci, ki so skozi dolgo kroženje iz roke v roko umazani, dostikrat v sebi kili nevarnih boleznih. V Washingtonu so poizkusili kemično zmes, v kateri se more bankovec prati brez škode.